

سیاهه چشم‌انداز زمان زیمباردو (ZTPI)

دکتر آدیس کراسکیان
استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

اشاره

نوع چشم‌انداز فرد نسبت به «زمان» و نگرش‌هایی که با اطرافیان در میان می‌گذارد، تأثیر نیرومندی بر جنبه‌های زندگی فرد دارد، با این وجود بیشتر مردم اهمیت زمان را دست کم می‌گیرند. چشم‌انداز زمان^۱ یک بعد اساسی از ساختار روان‌شناسی زمان است که به‌صورت دسته‌بندی تجربه فرایندهای شناختی انسان به چارچوب‌های گذشته، حال و آینده ظاهر می‌شود (زیمباردو^۲، و بوید^۳، ۱۹۹۹، به نقل از گلستانه، افشین، و دهقانی، ۱۳۹۵). این نگرش اغلب روند ناهوشیارانه‌ای دارد که به‌موجب آن جریان مستمر تجارب شخصی و اجتماعی به مقوله‌های زمانی، پیوند می‌یابد از آن جهت که به این وقایع معنا می‌دهد یا به آن انسجام می‌بخشد (هال^۴، ۱۹۸۳، به نقل از گلستانه و همکاران، ۱۳۹۵).

زیمباردو و بوید سازه چشم‌انداز زمان را شامل پنج بُعد گذشته مثبت^۵، گذشته منفی^۶، حال جبرنگر^۷، حال لذت‌گرا^۸ و آینده^۹ تعریف کرده‌اند. بعد گذشته مثبت نشان‌دهنده نگرشی گرم، عاطفی، مثبت و در حسرت و آرزوی گذشته و بُعد گذشته منفی

نشان‌دهنده دیدگاهی

منفی، آزارنده و بدبینانه

نسبت به گذشته است. بُعد حال

لذت‌گرا نشان‌دهنده لذت‌جویی در

زندگی و تلاش برای داشتن شرایطی پر از

شور و انرژی در زمان حال، و حال جبرنگر نشان‌دهنده اعتقاد به

جبر و سرنوشت، و داشتن دیدگاهی درمانده و ناامید نسبت به

زندگی است. بُعد آینده نشان‌دهنده برنامه‌ریزی در زندگی و تأمل

درباره پیامدهای هر رفتار و نیز عمل به تعهدها است (زیمباردو، و

بوید، ۲۰۰۸، میلفونت^{۱۰}، آندرید^{۱۱}، بیلو^{۱۲}، و پزوا^{۱۳}، ۲۰۰۸، به نقل

از محمدی، دانش، و تقی‌لو، ۱۳۹۵).

کلیدواژه‌ها: روایی، اعتبار، چشم‌انداز زمان، نوجوانان، زیمباردو

● سیاهه چشم‌انداز زمان زیمباردو (ZTPI)

سیاهه چشم‌انداز زمان زیمباردو^{۱۴} در سال ۱۹۹۹ توسط زیمباردو و بوید ساخته شده است. این ابزار شامل ۵۶ سؤال

چشم‌انداز زمان یک بعد اساسی از ساختار روان‌شناسی زمان است که به صورت دسته‌بندی تجربه فرایندهای شناختی انسان به چارچوب‌های گذشته، حال و آینده ظاهر می‌شود

ضرایب اعتبار پرسش‌نامه چشم‌انداز زمان زیمباردو (زیمباردو و بوید، ۱۹۹۹)

ابعاد چشم‌انداز زمان	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ	بازآزمایی (۰/۰۱) < p
گذشته منفی	۱۰	۰/۸۲	۰/۷۰
حال لذت‌گرا	۱۵	۰/۷۹	۰/۷۲
آینده	۱۳	۰/۷۷	۰/۸۰
گذشته مثبت	۹	۰/۸۰	۰/۷۶
حال جبرنگر	۹	۰/۷۴	۰/۷۶

● هنجاریابی در ایران

تقی‌لو، خالدی، باجور، مهرانه مهرپور، و بوستانی (۱۳۹۴) به بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه چشم‌انداز زیمباردو در بین نوجوانان ۱۴ تا ۱۸ ساله پرداخته‌اند. نمونه این پژوهش ۸۶۶ نفر از نوجوانان مقطع دبیرستان بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. تحلیل عاملی اکتشافی در این پژوهش تا حدودی از ساختار اولیه سیاهه چشم‌انداز زیمباردو

می‌باشد که براساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) نمره‌گذاری می‌شود و پنج بُعد زمانی که توسط زیمباردو و بوید تعریف شده است را مورد سنجش قرار می‌دهد. در پژوهشی که توسط مؤلفان پرسش‌نامه بر روی ۶۰۶ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا صورت گرفته است برای بررسی روایی سازه^{۱۵} پرسش‌نامه از تحلیل عاملی (اکتشافی و تأییدی) استفاده شده است. تحلیل عاملی اکتشافی^{۱۶} نشان داد که مجموع سؤال‌های پرسشنامه از پنج عامل اشباع شده است که در مجموع ۳۶ درصد واریانس مشترک بین ماده‌ها را تبیین می‌کنند. برای انجام تحلیل عاملی تأییدی^{۱۷} از شاخص نسبت مجذور خی استفاده شده که نشان‌دهنده برازندگی مدل پنج عاملی تدوین شده است. برای بررسی اعتبار^{۱۸} پرسش‌نامه از دو روش ضریب آلفای کرونباخ^{۱۹} (به‌عنوان همسانی درونی^{۲۰}) و بازآزمایی^{۲۱} با فاصله زمانی چهار هفته (به‌عنوان پایایی^{۲۲}) استفاده شده که نتایج به تفکیک مؤلفه‌های پرسش‌نامه در جدول زیر گزارش شده است (زیمباردو، و بوید، ۱۹۹۱):

زیمباردو و بوید سازه چشم‌انداز زمان را شامل ۵ بُعد گذشته مثبت، گذشته منفی، حال جبرنگر، حال لذت‌گرا و آینده تعریف کرده‌اند

آینده، حال جبرنگر، حال لذت‌گرا و گذشته مثبت با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۵، ۰/۶۱ و ۰/۶۴ برآورده شده است. نمونه‌هایی از پرسش‌های سیاه چشم‌انداز زمان زیمباردو در زیر ارائه شده است:

حمایت کرده است. ۴۲ سؤال از ۵۶ سؤال پرسش‌نامه با عامل‌های مناسب همبستگی (بار عاملی) معنادار داشتند. همچنین نتایج نشان دادند که حدود ۳۰ درصد از واریانس بین ماده‌ها را تبیین می‌کنند. ولی تحلیل عاملی تأییدی ساختار پنج عاملی مفروض را تأیید نمی‌کند. همسانی درونی ماده‌ها برای پنج بُعد گذشته منفی،

ابعاد چشم‌انداز زمان	پرسش	کاملاً مخالفم	مخالفم	بی‌تفاوتم	موافقم	کاملاً موافقم
گذشته منفی	اغلب به این فکر می‌کنم که چه کارهایی را باید در زندگی، به گونه دیگری انجام می‌دادم.	۱	۲	۳	۴	۵
حال لذت‌گرا	من معتقدم که یکی از لذت‌های مهم زندگی جمع شدن با دوستان در مهمانی است.	۱	۲	۳	۴	۵
آینده	همیشه برای انجام کارهای عقب افتاده وقت هست.	۵	۴	۳	۲	۱
گذشته مثبت	چون گذشته‌ام پر از خاطرات ناخوشایند است، ترجیح می‌دهم به آن فکر نکنم.	۵	۴	۳	۲	۱
حال جبرنگر	بیشتر زندگی من را سرنوشت تعیین می‌کند.	۱	۲	۳	۴	۵

21. test - retest
22. stability

پی‌نوشت‌ها

1. time perspective
2. Zimbardo, P.G.
3. Boyd, J.N.
4. Hall, E.
5. Past - positive
6. Past - neagtive
7. Present - fatalistic
8. present - hedonistic
9. future
10. Milfont, T.H.
11. Andrade, P.R.
12. Belo.R.P.
13. Pessoa, V.S
14. Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI)
15. construct validity
16. exploratory factor analysis(EFA)
17. confirmatory factor analysis (CFA)
18. reliability
19. Cronbach's Coefficient Alpha
20. internal consistency

منابع

۱. تقی‌لو، صادق؛ خالدی، عزیزه؛ باجور، محسن؛ مهرانه مهرپور، فهیمه؛ و بوستانی، قادر. (۱۳۹۴). ویژگی‌های روان‌سنجی سیاه چشم‌انداز زمان زیمباردو (ZTPI) در نوجوانان. **فصلنامه تخصصی روان‌سنجی**. سال چهارم (شماره ۲، پیاپی ۱۴): ۱۲ - ۱.
۲. گلستانه، سید موسی؛ افشین، سیدعلی؛ و دهقانی، یوسف. (۱۳۹۵). رابطه بین چشم‌انداز زمان با جهت‌گیری هدف، تعلل تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه خلیج فارس. **دو فصلنامه شناخت اجتماعی**. سال پنجم (شماره ۲، پیاپی ۱۰): ۷۱ - ۵۲.
۳. محمدی، مهسا؛ دانش، عصمت؛ و تقی‌لو، صادق. (۱۳۹۵). پیش‌بینی امیدواری براساس جهت‌گیری مذهبی و چشم‌انداز زمان. **فصلنامه روان‌شناسی کاربردی**. سال دهم (شماره ۲، پیاپی ۳۸): ۱۷۴ - ۱۵۷.
4. Zimbardo, P.G., & Boyd, J.N. (1999). Putting Time in Perspective: A Valid, Relibe Individual Defferences Metric. **Journal of Personality and Social Psychology**, Vol. 77(No.6): 1271 - 1288.